

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม เป็นโครงการพัฒนาชนบทรูปแบบหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาคาความยากจนของประชากร โดยกำหนดวัตถุประสงค์และกลวิธีดำเนินการไว้อย่างกว้างขวาง ในอันที่จะยกระดับสภาพชีวิตประชากรปรับปรุงสภาวะสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำแม่แจ่มให้ดีขึ้น โครงการนี้ได้มีการลงนามในสัญญาข้อตกลงให้ความช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2523 และเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่นั้นปี 2524 อาจกล่าวได้ว่าโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่มเป็นโครงการที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากโครงการอื่นโดยมีการผสมประสานการดำเนินงานประกอบด้วยหลายกรม หลายระดับ ทั้งยังเป็นโครงการทดลองเพื่อการพัฒนาชนบทในอีกรูปแบบหนึ่งด้วย โครงการนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ลงนามในสัญญาให้ความช่วยเหลือเป็นจำนวนเงิน 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐโดยแบ่งความช่วยเหลือออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1	เริ่มปี 2524	ถึงปี 2528	เงินช่วยเหลือรวม 4.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
ระยะที่ 2	เริ่มปี 2525	ถึงปี 2529	เงินช่วยเหลือรวม 2.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
ระยะที่ 3	เริ่มปี 2526	ถึงปี 2530	เงินช่วยเหลือรวม 2.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

รวมระยะเวลาดำเนินงานโครงการทั้งสิ้น 7 ปี โดยเริ่มปี 2524 ถึงปี 2530 และนอกจากนั้นทางรัฐบาลไทยโดยหน่วยงานปฏิบัติที่รับผิดชอบจะต้องตั้งงบประมาณไทยสมทบตามโครงการเป็นจำนวนเงินอีก 11 ล้านดอลลาร์สหรัฐในระยะ 7 ปีเช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม

1. เพื่อยกระดับคุณภาพของชีวิตและระดับการครองชีพของประชากรในลุ่มน้ำแม่แจ่ม โดยเน้นเรื่องการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร และการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นเพื่อให้มีข้าวเพียงพอกับการบริโภคในครัวเรือน

2. เพื่อเพิ่มการรักษาและฟื้นฟูสภาวะสิ่งแวดล้อมของลุ่มน้ำแม่แจ่ม โดยพยายามลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยลง

3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของท้องถิ่น โดยอาศัยกลไกของสภาตำบล และหน่วยประสานสัมพันธ์ของโครงการ

4. เพื่อให้โครงการพัฒนาภูมิทัศน์แม่แจ่มสามารถจะพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองต่อไป หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

5. เพื่อให้เป็นโครงการตัวอย่างของโครงการพัฒนาภูมิทัศน์อื่นๆ ต่อไป
การดำเนินงานของโครงการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ระยะละ 5 ปี รวม 7 ปี โดยได้แบ่งพื้นที่
ดำเนินการของแต่ละช่วงดังนี้¹

ระยะที่ 1	ตั้งแต่ปี 2524 ถึงปี 2528	ในพื้นที่ ต.ช่างเคิ่ง และ ต.ท่าผา
ระยะที่ 2	ตั้งแต่ปี 2525 ถึงปี 2529	ในพื้นที่ ต.บ้านจั่น และ ต.บ้านทับ
ระยะที่ 3	ตั้งแต่ปี 2526 ถึงปี 2530	ในพื้นที่ ต.แม่ศึก, ต.แม่จาง และ ต.บ่อสลี

เหตุผลในการแบ่งระยะการดำเนินงานออก 3 ระยะก็เพื่อ

1. เพื่อคุณภาพและให้สามารถปรับแผนงานได้เท่าที่จำเป็น
2. เพื่อให้พื้นที่บางพื้นที่มีความปลอดภัยในการปฏิบัติงานมากขึ้น
3. เพื่อให้การก่อสร้างทางคมนาคมในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลสามารถใช้งานได้ก่อน

โครงการจะเข้าไปดำเนินงาน

ตามสัญญาข้อตกลงของโครงการ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ความสนับสนุนทางด้าน
งบประมาณแบบไม่มีข้อผูกพันทางการเงิน จำนวนเงินทั้งสิ้น 10 ล้านเหรียญสหรัฐ (เป็นเงิน
ตราต่างประเทศจำนวน 1.9 ล้านบาท และเงินบาท จำนวน 8.1 ล้าน) และเงินงบประมาณ

1. ใ้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ดำเนินการหลังจากได้มีการประเมินผลโครงการฯ ระยะ
ที่ 1 โดยให้เปลี่ยนแปลงพื้นที่ดำเนินการในระยะที่ 2 จากเดิม เป็น ตำบลบ้านทับ ต.แม่ศึก
และตำบลแม่จาง โดยตัดพื้นที่ตำบลแม่จันและบ่อสลีออกจากโครงการฯ สำหรับโครงการฯ ระยะ
ที่ 3 ให้ดำเนินการในพื้นที่ระยะที่ 2 เปลี่ยนแปลงใหม่ต่อไปจนครบระยะเวลาตามโครงการฯ.

สมทบจากรัฐบาลไทยอีกจำนวน 11 ล้านเหรียญสหรัฐ (เงินสมทบจากกรมวิเทศสหการ 2.4 ล้านและเงินงบประมาณของหน่วยงาน 8.6 ล้าน)

โครงการนี้โคลงนามสัญญาในระยะที่ 1 เมื่อเดือนสิงหาคม 2523 สิ้นสุดสัญญาในปี 2528 เป็นจำนวนเงิน 4.4 ล้านเหรียญสหรัฐ ส่วนในระยะที่ 2 และที่ 3 นั้น จะลงนามในสัญญาโครงการใดก็ต่อเมื่อมีการประเมินผลโครงการระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 ตามลำดับ

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่มประกอบด้วย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ กรมวิชาการ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมป่าไม้) กระทรวงศึกษาธิการ (กรมฝึกหัดครู กรมสามัญศึกษาและสำนักงานการศึกษา ประชาบาล) และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ โดยหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้จะต้องร่วมมือและประสานงานกันเพื่อให้การดำเนินการของคณะทำงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

กลยุทธ์ในการดำเนินการของโครงการประกอบด้วย

1. ทำการเพิ่มการผลิตข้าวและพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ให้เพียงพอับความต้องการเพื่อการบริโภค
2. ทำการฟื้นฟูและการป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อสภาพแวดล้อม
3. ปรับปรุงระบบตลาดผลิตผล
4. ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถใช้เป็นโครงการตัวอย่างต่อการพัฒนาลุ่มน้ำอื่นๆ ไปได้

โครงการนี้มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การเพิ่มรายได้ที่แท้จริง และนำเอาการบริการต่างๆ ทางสังคมไปให้แก่คนยากจนตามชนบทต่างๆ ในเขตลาดุ่มน้ำแม่แจ่ม ในขณะเดียวกัน ก็มีการซ่อมแซมและรักษาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในเขตลาดุ่มน้ำให้คงสภาพอยู่โดยตลอด เป้าหมายต่างๆ ของโครงการนี้ อยู่ที่การเข้าไปแก้ไขสาเหตุสำคัญต่างๆ ของความยากจนในแม่แจ่มโดยเฉพาะ และผลที่ได้สืบเนื่องมาจากการแก้ไขปัญหานั้นก็คือ การได้ผลผลิตต่อไร่

ของที่ดินที่มีอยู่เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาเพื่อเพิ่มที่ดินทางการเกษตร และมีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกสบายต่างๆ ให้แก่การชลประทาน สันเขื่อนทางการเกษตร การส่งเสริมและการวิจัยทางการเกษตร และในเรื่องของสิ่งแวดล้อมนี้ โครงการจะมุ่งสู่การควบคุม การกัก-
 ไข่ การพัฒนาการทดลองปลูกสวนป่าและมาตรการป้องกันไฟ สำหรับการสนับสนุนหลักของ AID (Agency for International Development) ในโครงการนี้ได้แก่ความช่วยเหลือในการจัดการโครงการ/ส่วนประกอบของการเข้าถึงเป้าหมาย, ผู้ช่วยทางด้านเทคนิค การพัฒนาที่ดิน/ทุนทางด้านชลประทาน, ทุนสำหรับการฝึกหัดอบรม, เงินทุนสำหรับสินเชื่อ, ทุนการก่อสร้าง สำหรับการปรับปรุงถนน, สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่สนับสนุนโครงการ และสิ่งของเครื่องใช้/วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

เหตุที่ลุ่มน้ำแม่แจ่มได้รับเลือกสำหรับโครงการสาธิตอันนี้ เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ การคมนาคมสะดวกทั้งยังเป็นจุดรวมของเขตเกษตรกรรมศาสตร์และทางการบริหาร ประชากรของลุ่มน้ำนี้มีเป็นตัวแทนของคนจนในชนบทภาคเหนือได้ ทั้งนี้เนื่องจากว่า ลุ่มน้ำแม่แจ่มมีที่ดินที่พัฒนาแล้วค่อนพื้นที่และค่อนข้างเร็ว เรือน้อยกว่าส่วนใหญ่ของบริเวณลุ่มน้ำอื่นๆ จึงเป็นลุ่มน้ำแบบอย่างได้คือพอใช้ ถึงแม้ว่าผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง จากโครงการนี้จะมีจำนวนจำกัดเพียงประมาณ 40,000 คนก็ตาม แต่ก็ยังมีประชาชนอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ตามลำธารต่างๆ และตามบริเวณที่ใกล้เคียงบริเวณนั้นจำนวนหลายๆ พันคนที่ควรจะได้รับผลประโยชน์นี้ด้วย ผลประโยชน์ของชาวลุ่มน้ำทั้งหลายนี้ มีมากเกินพอต่อการตัดสินใจเรื่องกำไร/ต้นทุน (Benefit cost ratio ; B/C) ทั้งหมดของโครงการที่มีค่าเท่ากับ 1.30 โดยค่าที่ได้มาจากการใช้สมมติฐานการหวังผลทางเกณฑ์ค่า (Discount rate 12%) รัฐบาลไทย กระทรวงเกษตรที่ถึงประโยชน์ที่สำคัญยิ่งคือทั้งประเทศ ในการจัดการลุ่มน้ำต่างๆ ให้เหมาะสมและยอมรับที่จะนำโครงการพัฒนาลุ่มน้ำที่ประสบความสำเร็จ ไปเป็นแบบอย่างของการพัฒนาลุ่มน้ำอื่นๆ ต่อไป

ผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติตามโครงการ จนถึงปี 2527 พอสรุปได้ดังนี้

1. งานพัฒนาและจัดสรรที่ดินเพื่อการเกษตร ได้จัดแบ่งแปลงให้ราษฎรเช่าทำกินเป็นจำนวน 1,320 ไร่ ที่บ้านอมเม็ง 1, 2, 3 บ้านพะซุย-กงคา และบ้านสบเม็ง ตำบลท่าผา และบ้านสันป่าตึง บ้านค้อเรือ และบ้านแม่แทน ตำบลช่างเคิ่ง ไท่มอบเอกสารสิทธิทำกินชั่วคราว (สทก. 1) ให้แก่ราษฎรจำนวน 80 ครอบครัว รวมเนื้อที่ 450 ไร่ โดยได้ทำการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในเขตตำบลช่างเคิ่ง 623 ไร่ และในเขตตำบลท่าผา 1,044 ไร่
2. การจัดตั้งและปฏิบัติงานกลุ่มเกษตรกรในอำเภอแม่แจ่ม ได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมตามโครงการส่งเสริม สาธิตการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตรในหมู่บ้านหลักต่างๆ จำนวน 5 ตำบล 56 หมู่บ้าน มีจำนวนกลุ่มทั้งสิ้น 25 กลุ่ม รวมสมาชิก 1,280 ราย และได้จัดทำแปลงส่งเสริมปลูกข้าวไร่จำนวน 500 ไร่ และได้จัดทำโครงการสนับสนุนในด้านอื่นๆ เช่น การอบรมเกษตรกรด้านการศึกษา การอบรมเจ้าหน้าที่ผู้นำเกษตรกร จัดระบบปลูกพืชส่งเสริมสาธิตการปลูกพืช การแลกเปลี่ยนพันธุ์พืช และจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่บ้านกองแขก ตำบลท่าผา
3. การดำเนินงานค้ำประกันสินเชื่อทางการเกษตรและธนาคารข้าว ได้ดำเนินการปรับปรุงระบบสหกรณ์และสำนักงานสหกรณ์การเกษตรอำเภอแม่แจ่ม เพื่อให้บริการสินเชื่อและดำเนินการตามธุรกิจการซื้อและการขายผลผลิตของสมาชิก และการจัดหาข้าวมาขายแก่สมาชิกผู้ขาดแคลนข้าวบริโภค
4. การดำเนินงานการปรับปรุงสภาวะสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแนวป้องกันไฟในบริเวณบ้านป่าตึง บ้านสามสบไทย บ้านโม่งหลวง และแนวถนนคอกยอินทนนท์-แม่แจ่ม ยาว 130 กม. จัดตั้งหอสังเกตไฟจำนวน 8 แห่ง ทำการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันไฟป่า และเผยแพร่ความรู้ในการป้องกันไฟป่ารวม 10 ครั้งในเขตตำบลช่างเคิ่งและท่าผา ทำการปลูกป่าปรับปรุงต้นน้ำเป็นเนื้อที่ 300 ไร่ และปลูกป่าไม้ใช้สอยจำนวน 375 ไร่ ในเขต

ตำบลข้างเค็ง 24 ไร่ และตำบลท่าผา 351 ไร่ เพาะกล้าไม้โตเร็วจำนวน 250,000 กล้า ทำการก่อสร้างปรับปรุงถนนจำนวน 4 สาย รวม 26.4 กม. สำรวจและออกแบบ เพื่อทำการปรับปรุงอีกเป็นระยะทางรวม 46 กม. ทำการป้องกันและการกักเข้ชะพังทะลาย ของดินบนไหล่และผิวถนนโดยซุกทางระบายน้ำเพื่อซ่อมแซมถนนรวมระยะทาง 98.8 กม. ซ่อมแซมสะพานขนาดเล็กในหมู่บ้านต่างๆ ในตำบลข้างเค็งและท่าผารวม 129 แห่ง สะพานขนาดใหญ่ 2 แห่ง ซ่อมแซมผิวถนนที่ถูกฉีกเข้ชะ 5 สาย รวมระยะทาง 125.43 กม.และยังได้จัดทำการวิเคราะห์รวบรวมข้อมูล อุตุ-อุทกวิทยา จากสถานีอุทกวิทยา 7 แห่ง จักเก็บข้อมูลปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิประจำวันตามสถานีต่างๆ รวม 22 แห่ง

5. งานคัดเลือกพื้นที่และพัฒนาแหล่งน้ำ ได้ทำการคัดเลือกและสำรวจพื้นที่สำหรับการพัฒนาที่ดิน 8,965 ไร่ ในตำบลข้างเค็ง 4 แปลง พื้นที่ 1,638 ไร่, ท่าผา 6 แปลง พื้นที่ 2,610 ไร่, บ้านทับ 3 แปลง 244 ไร่, แม่ตึก 5 แปลง พื้นที่ 2,964 ไร่ และแม่นาจร 9 แปลง พื้นที่ 1,509 ไร่ และได้ทำการสำรวจคัดเลือกพื้นที่เพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยทำการขุดดินในพื้นที 2 ตำบล คือตำบลแม่ตึก และแม่นาจร ตำบลละ 4 แปลง รวมเนื้อที่ 3,890 ไร่ (ตำบลแม่ตึก 1,425 ไร่ และตำบลแม่นาจร 2,465 ไร่) สำรวจออกแบบแหล่งน้ำขนาดเล็ก 33 แห่ง และก่อสร้างแหล่งน้ำ 30 แห่งเป็นอ่างเก็บน้ำ 2 แห่ง ที่ตำบลแม่ตึกและข้างเค็ง สร้างฝายน้ำล้น 4 แห่ง ที่ตำบลข้างเค็ง 3 แห่งและท่าผา 1 แห่ง ทำท่อลอด คสล. จำนวน 2 แห่ง ที่ตำบลข้างเค็ง สร้างรางรับส่งน้ำจำนวน 17 แห่ง ในเขตตำบลท่าผา 9 แห่ง ข้างเค็ง 8 แห่ง คาคคลองเหมือง 1 แห่ง ซุกคลองส่งน้ำ 2 แห่ง ยาว 7,200 เมตร ในเขตตำบลข้างเค็งยาว 2,500 เมตรและท่าผา 4,700 เมตร ซุกบ่อเก็บน้ำ 2 แห่งที่ตำบลท่าผา

6. งานวิจัยการเกษตร ได้จัดทำโครงการพัฒนาข้าวเพื่อเปรียบเทียบพันธุ์ข้าว ทดสอบพันธุ์ข้าว ทดสอบสารเคมี และศึกษาพันธุ์ข้าว โดยดำเนินการในเขตตำบลข้างเค็งและท่าผา งานพัฒนาพืชไร่ เพื่อทำแปลงทดสอบด้ว้เหลืองและด้ว้ลิสงในเขตตำบลข้างเค็งและท่าผา งานพัฒนาพืชสวนในเขตตำบลข้างเค็งและท่าผา เพื่อทำการทดสอบพันธุ์มะเขือเทศและกระเทียม และทำการปรับปรุงและดำเนินงานด้านการศึกษาทดลองเกษตรกรที่สูงภายในสถานีทดลอง เกษตรที่สูงแม่จอนหลวง ตำบลแม่นาจอน

7. งานคัดเลือกฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ประสานสัมพันธ์ โคกคเคเลือกเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานตามโครงการฯ จำนวน 3 รุ่น จำนวน 129 คน เป็นรุ่นที่หนึ่ง 45 คน รุ่นที่สอง 66 คน รุ่นที่สาม 35 คน

นอกจากนี้ยังมีงานด้านบริหารโครงการอื่นๆ เช่น การจัดซื้อครุภัณฑ์สำนักงาน งานก่อสร้างอาคารสำนักงานและบ้านพัก งานโครงการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น¹

จากการประเมินผลของการดำเนินงานโครงการในระยะที่ 1² ปรากฏว่างานไม่ไ้เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากมีอุปสรรคมากมาย เช่น เงินงบประมาณไม่ไ้เป็นไปตามแผน ระบบการบริการทางการเงินล่าช้า ฝ่ายสหรัฐฯ หยุดชะงักการจ่ายเงินช่วยเหลือ โครงสร้างของการบริหารและการจัดการ โครงการไม่เหมาะสม ตลอดจนขาดวัสดุอุปกรณ์และกำลังคนในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญมากของการบริหารโครงการ คณะประเมินผลไ้ให้ข้อเสนอแนะให้พัฒนาโครงการ โคมเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินงานด้วย เพื่อช่วยการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น และสนับสนุนให้ขยายเวลาเพื่อการดำเนินงานในระยะที่ 2 ต่อไป และควรจะมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่จะดำเนินการในระยะที่ 2 เสียใหม่ คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม จึงไ้ประชุมพิจารณา

¹รายละเอียดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ศึกษาไ้จากโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม, "สรุปผลการปฏิบัติงานปี 2524 ของกรมค่างูฯ ตามโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม," (เอกสารโรเนียว), สำนักงานบริหารโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม เชียงใหม่, 2525 ; สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ภาคเหนือ, "รายงานประจำปี 2525," สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ภาคเหนือ เชียงใหม่, 2526. หน้า 43-45; โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม, "รายงานประจำปี 2526," โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2527. หน้า 15-70 ; โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม, "รายงานประจำปี 2527" โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2528. หน้า 1-29.

² Alan D. Roth, Lynn Hewitt, Michael Carroll, Kasem Chunkoa, Evaluation of Mae Chaem Watershed Development Project, (Development Alternatives, Inc, Washington D.C.), July, 1983.

เพื่อจะหาทางแก้ไขปัญหาดังๆ เมื่อเดือนมิถุนายน 2526 และไทม์มีติในที่ประชุมเห็นชอบให้ขยายการดำเนินงานโครงการในระยะที่ 2 โดยให้กำหนดเขตพื้นที่ดำเนินงานในท้องที่ตำบลบ้านทับ ตำบลแม่ศึก และตำบลแม่ออน และหากจะมีการดำเนินงานโครงการต่อไปในระยะที่ 3 จะให้พิจารณาเขตพื้นที่ดำเนินการในโอกาสต่อไป¹ ซึ่งต่อมาไทม์มีการประชุมตกลงกัน ที่จะดำเนินงานโครงการต่อไปในระยะที่ 3 โดยขยายช่วงเวลาของระยะที่ 2 ออกไปจนครบระยะเวลาตามโครงการที่ได้วางไว้เดิม และได้ตัดพื้นที่ในเขตตำบลบ้านจั่น อำเภอแม่แจ่ม และตำบลบ่อส้ว อำเภอฮอดออกจากโครงการฯ ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมและความสะดวกในการดำเนินงานพัฒนาโครงการที่ได้วางไว้ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามข้อเสนอของคณะประเมินผลหลังจากที่ไทม์มีการประเมินผลการปฏิบัติโครงการในระยะที่ 1 เรียบร้อยแล้ว.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

¹โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม รายงานการประชุมประจำเดือนมิถุนายน 2526, (เอกสารโรเนียว), สำนักงานบริหารโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม เชียงใหม่, 2526.

ผนวณ ข

ตัวอย่างแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

การกระจายรายไคของครวเรื้อนเกษตรกร

ในเขตอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงไหม

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....หมู่บ้าน.....ตำบล.....
สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ....
เริ่มสัมภาษณ์เวลา..... น. สัมภาษณ์เสร็จเวลา.....
ชื่อผู้สัมภาษณ์.....ชื่อผู้ตรวจแบบสอบถาม.....

หมายเหตุ :

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงไหม

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวและผู้อาศัย

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ความสัมพันธ์ กับ หัวหน้า เรือน	อายุ	สถานภาพสมรส แต่งงานแล้ว อยู่ อยู่ อยู่	ศึกษา สถาน ภาพ	กำลัง เรียน งาน (ทำ, ไม่ทำ)	สาเหตุ ที่ไม่ ทำงาน
ก. สมาชิกที่ยังอยู่ในบ้าน							
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
ข. สมาชิกที่ย้ายไปแล้ว (ระบุเดือนและพ.ศ. ที่ย้ายไปในช่องหมายเหตุ)							
1.							หมายเหตุ
2.							

2. ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และอาชีพ

รายได้และอาชีพสมาชิกของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมา¹ (2526)

สมาชิกที่ยังอยู่ในบ้าน	ชื่อสมาชิก	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้(บาท)		หมายเหตุ
				อาชีพหลัก ¹	อาชีพรอง ¹	
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						

¹ ถ้าเป็นเกษตรกรไม่ต้องสัมภาษณ์เรื่องรายได้

3. รายจ่ายของครัวเรือน ในรอบปี 2526 (เฉพาะที่จ่ายจริง)
(ในการถามให้ถามในรูปของจำนวนเงิน/ระยะเวลา)

1. ค่าเช่าที่ดิน น้ำและไฟ

1. ค่าที่ดิน ถ่านและแก๊ส	.....บาท/เดือน
2. น้ำดื่มรถบรรทุกขนขน	.....บาท/เดือน
3. ค่าไฟฟ้า	.....บาท/เดือน
4.	.....บาท/เดือน

2. ค่าอาหาร

1. ค่าข้าว (ถ้าซื้อ)	.....บาท/เดือน
2. ค่าแก๊สหัววันละ (ตามปกติ)	.....บาท/วัน
3. ค่าแก๊สหัววันละ (หน้าหน้า)	.....บาท/วัน
4. ค่าเมียง บุหรี่ ยาเส้น สุรา	.....บาท/เดือน
5.	.....บาท/ปี
6.	.....บาท/ปี

3. เครื่องนอน เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องใช้เบ็ดเตล็ด

1. เครื่องนอน	.....บาท/ปี
2. ค่าเสื้อผ้า	.....บาท/ปี
3. สบ ผงซักฟอกและยาสีฟัน	.....บาท/ปี
4. เครื่องใช้ในครัว	.....บาท/ปี
5. เฟอร์นิเจอร์และเครื่องใช้ต่างๆ	.....บาท/ปี
6.	.....บาท/ปี

4. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

1. งานสงกรานต์/แต่งงาน/ขึ้นบ้านใหม่	.....บาท/ปี
2. ค่าทำบุญ (ทำบุญวัด ผาป่า กรุณ)	.....บาท/ปี
3. ค่าใช้จ่ายในการศึกษา	.....บาท/ปี
4. ค่ายารักษาโรคและค่ารักษาพยาบาล	.....บาท/ปี
5. ค่าใช้จ่ายในการดูแลครอบครัวและภรรยา	.....บาท/ปี
6. งานศพ	.....บาท/ปี
7. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับภาษีที่ดิน	.....บาท/ปี
8.	.....บาท/ปี
9.	.....บาท/ปี

รวมรายจ่ายของครอบครัวทั้งหมด .....บาท/ปี

4. การถือครองที่ดิน

ประเภท	ประเภทการถือครองที่ดิน (ไร่)			รวม เนื้อที่ (ไร่)
	เป็นเจ้าของ	เป็นเช่า	ผู้อื่นให้เช่า ที่ในที่สาธารณะ (ป่าสงวน)	
ที่นา				
ที่ไร่ (ระบุ)				
สวนผัก (ระบุ)				
ที่อยู่อาศัย				
ที่ว่างเปล่า				
อื่นๆ (ระบุ)				
รวม				

4.1 วิธีการครอบครองและการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

วิธีการครอบครอง	จำนวนเนื้อที่ (ไร่)	หนังสือแสดง สิทธิ		หนังสือแสดงสิทธิ(ตาม) (สทก. สก. 1, นส. 2, นส. 3, โฉนด)
		มี	ไม่มี	
1. ครอบมรดก				
2. ครอบจกัสรจากรัฐ				
3. ครอบครองป่าสงวน/ที่สาธารณะ				
4. ชื่อจากคนอื่น				
5.				
รวม				

¹ ใช้เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ต้องการ

4.2 การเช่าและการใช้ที่ดินที่ผ่านมา (ถ้าไม่ใช้เช่าให้ข้ามไปตามข้อ 5)

ลักษณะการเช่า	แปลงที่	ประเภทที่ดินและเนื้อที่(ไร่)			อัตราค่าเช่า ¹		แบ่งผลผลิต (%) ของผลผลิตทั้งหมด
		ที่นา	สวน	ไร่ อื่นๆ	เงินสด	ผลผลิต	
ผู้เช่าบางส่วน							
ผู้เช่าทั้งหมด							
ผู้ให้เช่า							

4.3 แหล่งที่เช่าและเหตุผล (ใช้เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ต้องการ)

แหล่งที่เช่า	แปลงที่ 1	แปลงที่ 2	แปลงที่ 3	เหตุผลที่เช่า
1. ญาติพี่น้อง				
2. เพื่อนบ้าน				
3.				

5. ประเภทการผลิตและผลผลิตในปี 2526²

ชนิดพืช	พื้นที่ใช้ (ไร่)	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (หน่วย)	ฤดูปลูก (ฝน/แล้ง)
1. ข้าวนาปี					
2. ข้าวไร่					
3. ข้าวนาปรัง					
4. ข้าวโพด					
5. ถั่วเหลือง					
6.					

¹ระบุจำนวนเช่น บาท ตัง กก. ฯลฯ²รวมพืชต่างๆ ที่ปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือนด้วย

6. รายได้ของครัวเรือนในปี 2526 (ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่ใช้ตัวเงิน)

ก. รายได้จากถาวรเกษตรของครัวเรือน

รายการ	จำนวนผลผลิต (หน่วย)	จำนวนชาย (หน่วย)	ราคาชาย/หน่วย (บาท)	หมายเหตุ
รายได้จากพืช¹				
1. ข้าว				
2. ข้าวโพก				
3. ถั่วเหลือง				
4. พืชจากธรรมชาติ				
5.				
รายได้จากสัตว์²				
1. โค				จำนวนที่มีอยู่ในปัจจุบัน
2. กระบือ				
3. ไก่				ตัว
4. สุกร				ราคา/ตัว
5. ไข่				
6. สัตว์จากธรรมชาติ				
7.				

¹ รายได้จากพืชรวมถึงพืชที่โตจากแหล่งธรรมชาติด้วยเช่น หน่อไม้ เห็ก ฯลฯ

² รายได้จากสัตว์รวมถึงสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์หาได้จากแหล่งธรรมชาติ เช่น ปลา นก ฯลฯ

ข. รายได้นอกการเกษตรของครัวเรือน³

รายการ	จำนวนเงิน (บาท/ปี)	หมายเหตุ
1. หักถูกรมครัวเรือน		
2. รับจ้างทำการเกษตร		
3. รับจ้างนอกการเกษตร		
4. ช่างไม้		
5. ค้าขาย		
6. เกษของป่าชาย		
7.		
รวม		

³ รายได้นอกการเกษตรรวมถึงผลิตภัณฑ์จากป่าหรือแหล่งธรรมชาติ

7. ค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ปี 2526 (เฉพาะที่จ่ายจริง)ก. ค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูก

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)				หมายเหตุ
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	
ระบุชนิดพืช					
1. ค่าจ้างแรงงานคน					
2. ค่าจ้างแรงงานสัตว์					
3. ค่าจ้างเครื่องจักร (แทรกเตอร์ รถไถ เครื่องมือต่างๆ)					
4. ค่าเมล็ดพันธุ์					
5. ค่าปุ๋ย (เคมี มูลสัตว์ หมัก)					
6. ค่าเช่าปราบศัตรูพืช					
7. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง					
8.					
รวม					

ข. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์

ประเภท	จำนวนเงิน (บาท)				หมายเหตุ
	ชนิดที่ 1	ชนิดที่ 2	ชนิดที่ 3	ชนิดที่ 4	
ระบุชนิดสัตว์					
1. ค่าพันธุ์สัตว์					
2. ค่าอาหารสัตว์					
3. ค่ายารักษาโรค					
4. ค่าขนส่งไปจำกัณ					
5. ค่าจ้างเลี้ยงดู					
6. ค่าสร้างคอก/เล้า/บ่อ					
7.					
รวม					

8. ทรัพย์สินของครัวเรือนที่ถืออยู่

ประเภท	จำนวน (หน่วย)	วิธีถือ โฉนด	ราคาแรกซื้อ/สร้าง (บาท)		จำนวนเงินที่ ค้างชำระ (บาท)	ราคาที่สามารถจะ ขายได้ในปัจจุบัน (บาท)
			เงินสด	เงินผ่อน		
1. ที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์						
2. สิ่งก่อสร้าง						
-บ้าน						
-คอกสัตว์						
-ยุ้งหรือฉาง						
-.....						
-.....						
3. เครื่องมือในการเกษตร						
-ไถ						
-คราด						
-รถแทรกเตอร์						
-อุปกรณ์ของรถแทรกเตอร์						
-รถไถนา						
-อุปกรณ์ของรถไถนา						
-เกวียน						
-เครื่องสูบน้ำ						
-เครื่องนวดข้าว						
-เครื่องพ่นยา						
-.....						
-.....						
4. ทรัพย์สินอื่นๆ						
-รถจักรยาน						
-รถจักรยานยนต์						
-ทะเบียนงูเห่าพิษ						
-รถกระบะ						
-วิทยุ						
-จักรเย็บผ้า						
-.....						
-.....						

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

9. ข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อกองกรั้วเรือน

ในปัจจุบัน ท่านมีหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือไม่   มี   ไม่มี
 ถ้ามี   ท่านกู้ยืมจากแหล่งกู้.....แห่ง โปรดให้รายละเอียด

รายการ	กจากแหล่งที่			หมายเหตุ
	1	2	3	
1. แหล่งที่มาของการกู้ยืม				
2. กู้เป็นเงินสดหรือสิ่งของ				
3. จำนวนเงินที่กู้มา (จำนวนของที่กู้มา)				
4. วัตถุประสงค์ที่กู้				
5. วัน เดือน ปี ที่กู้				
6. วัน เดือน ปี ที่ต้องชำระเงิน				
7. หลักประกันในการกู้				
8. เงื่อนไขการชำระเงิน ¹ - ดอกเบี้ย (% ต่อปี) - สิ่งของ (จำนวน)				

¹ถ้าไม่ต้องเสียดอกเบี้ยให้ระบุไว้ในช่องหมายเหตุ

ประวัติการศึกษา

ชื่อ นายกิติพงษ์ ฤทธิบุตร
 วันที่เกิด 11 เมษายน 2495
 ที่ทำงาน ศูนย์สารสนเทศการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานเกษตรภาคเหนือ

ประวัติการศึกษา

การศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจาก
 โรงเรียนอัสสัมชัญ ลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ระหว่างปี 2505-2511 ได้รับ
 ประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ ในปีการศึกษา 2510/11

การศึกษาชั้นเตรียมอุดมศึกษา ได้เข้าทำการศึกษาในระดับเตรียมอุดมศึกษาจาก
 โรงเรียนวัดพระศรีมหาธาตุ อำเภอบางเขน กรุงเทพมหานคร ในสายวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่
 ปีการศึกษา 2511/12 ถึง 2512/13 ได้รับประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสาย
 สามัญ ในปีการศึกษา 2512/13

การศึกษาชั้นอุดมศึกษา ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตร
 ศาสตร์ อำเภอบางเขน กรุงเทพมหานคร ในระหว่างปีการศึกษา 2513/14 ถึง 2516/17
 โดยได้ทำการศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์
 และบริหารธุรกิจ ได้รับการอนุมัติปริญญาบัตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร)
 ในปีการศึกษา 2516/17

การศึกษาชั้นปริญญาโท ได้เข้าทำการศึกษาในระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ตั้งแต่ปี
 การศึกษา 2525/26.